

حمایت طلبی

نقدي بر نقشه جامع علمي سلامت

«از منظر راهبردي، محتوائي و اجرائي»*

پذيرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۶/۱۶

دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۶/۰۹

چکیده

نقشه جامع علمي سلامت، در پاسخ به نیاز سلامت جامعه و با هدف دستیابي به جايگاه نخست کشور از نظر سلامت در بين کشورهای منطقه توسيع شد. دستیابي به اين هدف در نتيجه توسيع علم، فناوري و نوآوري در علوم سلامت محقق مي شود. با اين وجود نقدهایي از منظر علمي، کاربردي و انسجام مطالب بر آن وارد است. مستند حاضر با بيان نقدهای راهبردي، محتوائي و فرایندی، بازنگري کلي سند را مورد تأكيد قرار داده و پيشنهادهایي در اين خصوص ارائه كرده است.

کلیدواژه‌ها: ايران، ارتقای سلامت، برنامه‌ريزي بهداشتی، سياست بهداشت

مقدمه

عدم رعایت، اصل پیشگیری و ارتقای سلامت، به عنوان رکن و هدف

- عدم رعایت، اصل پیشگیری و ارتقای سلامت، به عنوان رکن و هدف اصلی نظام سلامت؛
- عدم محوريت ساختار ادغام يافته آموزش و پژوهش، در مراقبت‌ها و خدمات سلامت، و ابتنای نظام سلامت بر شبکه بهداشتی، درمانی؛
- عدم تأكيد به شفافيت در پاسخگويي به نيازهای سلامت جامعه؛
- عدم محوريت عدالت در سلامت و سلامت همه‌جانبه، به عنوان رکن پیشرفت و توسيع پايدار، در جهت‌گيری‌هاي کلي؛
- غفلت از موضوع مهم و راهبردي تأمین، حفظ و ارتقای سلامت همه‌جانبه برای آحاد جامعه، با تأكيد بر ابعاد معنوی، روانی و اجتماعی سلامت و تأكيد عمده بر بعد جسمی و بيماري‌ها؛
- غفلت از تعیین‌کننده‌های اجتماعی سلامت (اعم از جنبه‌های اقتصادي، فرهنگي، اجتماعي، سياسي و زیستمحيطي)؛
- تمرکز بر تولیدات و دستاوردهای بيشتر نظری و انتخاب شاخص‌ها در همين راستا (تولید و تعداد مقالات، تعداد پژوهشگر، تعداد مراكز تحقیقاتی، تعداد واحدهای تحقیق و توسعه مرتبط با نهادهای سلامت، ميزان اشتغال دانش‌آموختگان پژوهشگر، تعداد پژوهشکده و پژوهشگاه و مراكز رشد، ميزان اعتبارات پژوهشی، تعداد نشریات علمی-پژوهشی، دانش‌آموختگان تحصیلات تكميلي و ...)؛
- عدم حاكمیت چارچوب اقتصاد مقاومتی در حوزه منابع سلامت و اقتصاد سلامت.

نقدهای راهبردي و محتوائي

- غفلت از اولويت و اهميت هيأت مسائل اعتقدادي و جنبه‌های ارزشي، ايماني و اشرف اخلاق اسلامي بر همه اركان و شئون نيريوي انساني سلامت؛

* اين سند محصول مذاكرات علمي ايجام شده در فرهنگستان علوم پزشکي است که توسط هيئت ريسه جمع‌بندی و در معاونت علمي تنظيم شده است.

۳. طراحی نظام اقتصادي سلامت بر مبنای اقتصاد مقاومتی و مفad
مصرح در «سياستهای کلی سلامت»، «سياستهای کلی اقتصاد
مقاومتی» و تجارب معتبر ملي و جهانی؛
۴. رعایت مفad علم، فناوري، نوآوري، اخلاق، معنویت و سلامت و
پيشرفت، بر مبنای «بيانيه گام دوم انقلاب» ابلاغی مقام معظم
رهبری و سایر استناد راهبردی مرتبه؛
۵. رعایت مفad نقشه جامع علمی کشور و تجدید نظرهای بعدی و
همانهنجی، هم راستایی و هم افزایی نسبت به آن؛
۶. طراحی فرهنگ سلامت و سبک زندگی سالم با الگوی اسلامی-
ايرانی، با رعایت مفad سياستهای کلی سلامت و استناد «مهندسي
فرهنگی»، «اسلامی شدن دانشگاهها»، «الگوی اسلامی ايرانی
پيشرفت»، «ارتقاء فرهنگ سلامت (مصوبه شورای فرهنگ عمومی)»
و «گیاهان دارویی و طب سنتی» و تجارب فاخر دفاع مقدس؛
۷. استفاده از واژه‌های صحيح نظیر سلامت (بجای پزشكی، یا طب یا
بهداشت) و سایر واژه‌های کلیدی؛
۸. تأمل در سياستهای خصوصی‌سازی سلامت و اجتناب از کمنگ
کردن نقش دولت، خاصه نقش حاكمیتی دولت در اموری مانند
بهداشت و پیشگیری؛
۹. جلوگیری از انحراف طبی‌سازی (Medicalization)؛
۱۰. شرافت‌سازی و بازنگری در عبارت «طب متناسب با آموزه‌های
اسلامی»، وفق بند ۱۲ سياستهای کلی سلامت؛
۱۱. بازتعريف مفاهيم «سلامت همه جانبه و ابعاد آن (جسماني-رواني-
معنوی و اجتماعي)» و «سبک زندگی سالم با الگوی اسلامی ايرانی»
به صورت معتبر و تعیین نسبت آنها با سایر مفاهيم سلامت؛
۱۲. طراحی و تبییر شیوه دستیابی به اهداف در آينده، ترسیم صحیح
سلامت در آينده، انتخاب مطلوب‌ترین و هزینه اثربخش‌ترین راهبردها
و تعیین مناسب‌ترین شاخص‌ها.

نقدهای فرایندی

- عدم توجه به شیوه‌های آينده‌نگاری در فرایند تهیه نقشه راه؛
- عدم رعایت اجزاء ضروری نقشه راه، شامل وضع موجود، اهداف،
روش‌های دستیابی به اهداف و پیش‌بینی وضع مطلوب در مقصد
(پایان برنامه)، نظام رصد کلان براساس شاخص‌های معتبر؛
- عدم استفاده از تجارب فاخر علمی و حرفه‌ای، بويژه دستاوردهای
حضور همه جانبه و ارزشمند جامعه سلامت در دفاع مقدس، ادغام
آموزش و پژوهش، در مراقبتها و خدمات سلامت، شبكه بهداشتی
درمانی، تجارب عظیم حاصله از آنها و سایر دستاوردهای سلامت در
نظام مقدس جمهوری اسلامی، برای تدوین نقشه و آينده‌نگاری
سلامت کشور؛
- غفلت از نقش تعیین کننده ميان رشته‌هایها، خاصه علوم انساني و
معارف اسلامي، در طراحی نظام سلامت پيشرفت، پویا، جامع،
پاسخگو، و مرجع؛
- عدم بهره‌برداری لازم از تجارب بين‌المللي متناسب با نظام سلامت
کشور؛
-

پیشنهادها

۱. بازنگری کلی و بازنويسي جامع، براساس مفad، مضامين، راهبردها و
سياستهای مندرج در استناد «سياستهای کلی سلامت»،
«سياستهای کلی علم و فناوري» و «بيانيه گام دوم انقلاب» ابلاغی
مقام معظم رهبری؛
۲. استفاده از مفاهيم اصلی نظیر «عدالت در سلامت»، «جامعه‌نگری»،
«تأمين، حفظ و ارتقاء سلامت همه جانبه و با تأكيد بر سلامت
معنوی» در تعريف چشم‌انداز و انتخاب «ارائه مراقبتها و خدمات،
آموزش و پژوهش، و توابخشی سلامت، مبتنی بر ارزش‌های انساني و
اسلامي» در ترسیم افق آينده؛

Advocacy

Criticism of the Comprehensive Scientific Health Map

“From Strategic, Content and Executive perspectives”*

Abstract

The comprehensive scientific health map was compiled in response to the health needs of the society and with the aim of achieving the first position of the country in terms of health among the countries of the region. However, there are some criticisms regarding science, application and coherence of the content. Presenting strategic, content and process criticisms, the current document provides suggestions with emphasis on the overall revision of the document

Keywords: Health Planning, Health Policy, Health Promotion, Iran

* The backbone of this document is scientific discussion in Academy of Medical Sciences. The conclusion is made by the Board of Directors and the Vice President of Academy sets it